

Anmeldelser

Lydløse jægere

Klaus Dichmann & Patrik Olofsson. 224 sider, 160 farvefotos, indb. Gyldendal, 2018. ISBN: 9788702245769. Pris: 299 kr. i Naturbutikken.

Forfatterne og fotografene Klaus Dichmann og Patrik Olofsson har med denne smukke bog givet alle ugleinteresserede, og det vil nok sige de fleste, et indblik i, hvordan det står til med de danske ugler.

Forsiden er usædvanlig smuk og den appellerer i den grad til at tage denne bog i hånden. Begynder man at bladere opdager man straks, at bogen er spækket med smukke uglefotos i alle afskyninger. Der er selvfølgelig en del af den slags fotos, som er set før, men også en lang række fotos med ugler i landskabet eller ugler i særlige situationer. Mange er rigtig gode, og der er ingen tvivl om, at der er anvendt umanerlig mange timer på at indfange disse optagelser, som ofte må være optaget under yderst svære betingelser.

Bogen behandler emner i afsnit, og naturlig nok er introen en beskrivelse af den fascination, som uglerne gennem tiderne har haft på mennesker. Et citat fra bogen "Vores fascination for ugler er ikke ny. Nogle af menneskets ældste afbildninger forestiller ugler. De ældste fund blev gjort i Chauvetgrotten i Sydsøstfrankrig. Formentlig forestiller vægmaleriet, som er ca. 30000 år gammelt, en stor hornugle med tydelige øreduske."

Under introen fortælles endvidere om blandt andet uglerens anatomi, fjer, hørelse og meget andet. De syv danske uglearter, Stor Hornugle, Natugle, Kirkeugle, Slørugle, Perleugle, Skovhornugle og Mosehornugle behandles efterfølgende i afsnit hver for sig. I læsevenlige tekster og i et forståeligt sprog fortælles om hver arts særkende, historie, ynglehabitater, udbredelse, trusler og meget andet.

I afsnittet om Sløruglen skrives til eksempel "I sommeren 2009 havde man kendskab til i alt 492 sløruglepar i Danmark, med de største bestande i den sydlige og sydvestlige Jylland. I nogle områder af landet ynglende parrene så tæt, at der kun

var få gårde mellem dem. Sløruglerne havde gjort et strålende comeback i Danmark, men det endte pludselig og brat. Vintrene 2009-2010 var usædvanlig hårde og langvarige. Kulde og et kraftig snelag i det meste af landet og over flere måneder, slår de fleste slørugler ihjel" (se DOFT 108: 164-170, 2014).

Teksterne kan undertiden have en geografisk drejning. Man kender jo bedst egen bukselomme. Det nordvestlige Jylland havde eksempelvis i 2009 en stor og tæt bestand af ynglende Slørugler, men det er blot en mindre detalje.

Sidst i bogen omtales blandt andet sjældne gæster fra nord, såsom Høgeugle, Sneugle og Spurveugle. Et afsnit om redekasser afslutter bogen, som kan varmt anbefales.

Jens Kristian Kjærgård

Birds of Europe, North Africa and The Middle East

Frédéric Jiguet & Aurélien Audevard. A Photographic Guide. 446 sider, uindb. Princeton University Press, 2017. ISBN 978-0-691-17243-9. Pris: 250 kr. i Naturbutikken.

Mon ikke de fleste af os anvender Lars Svenssons Fugle i Felten (FiF) – den uovertrufne felthåndbog? Er den det stadig? To franskmænd har lavet en stærk konkurrent med fotos i stedet for illustrationer. Hvilken skal man vælge? Konceptet er det samme: udbredelse, feltkendetegn, stemmer, habitater, illustrationer/fotos. Samme lommeformat og vægt. Birds of Europe etc. (BoE) omhandler 860 arter, FiF 788 indenfor Vestpalæarktisk. BoE medtager også Azorerne og Cap Verde, hvilket giver fem ekstra arter. Underligt nok medtager BoE ikke Kap Verde-Sejler og Kap Verde-Rørsanger, to andre endemiske arter. De øvrige godt 70 arter, som BoE, men ikke FiF behandler, er blot observeret 1-2 gange inden for området, hvor de fleste er gæster fra Nordamerika og Afrika, hvortil kommer arter, der endnu ikke er observeret i området, men står på spring.

Teksterne i BoE er langt mere kortfattede, illustrationerne færre, alligevel er indholdet dækkende, bl.a. fordi fotografierne er forsynet med markører på de vigtigste feltkendetegn, og tekster der supplerer markørerne, et system der indførtes allerede af Peterson for 75 år siden. Fuglens 'jizz' fremgår efter min mening bedre af fotos end af illustrationer, specielt når det gælder flyvende fugle.

Hvad er nu bedst, fotos eller farveplancher? Lad os sammenligne to nye danske hits fra sommeren 2018, Stillehavslom (1 eller 2K) og Slagfalk (2K). Stillehavslommen i FiF er vist med en tegning af, og ret udførlig tekst om et juvenilt eksemplar. BoE har fotos af en adult og et første vinter-eksemplar. Fotos på Netfugl af Skagens-fuglen passer bedst med 1K (2K?)-fuglen i BoE. Bl.a. er ryg- og næbfarve i FiF for mørk. Slagfalkene i de to bøger er stort set af samme kvalitet, men igen foretrækker jeg fotoet af en siddende fugl i BoE, der har mere jizz. Illustrationer og fotos er stort set på samme størrelse, det samme gælder udbredelseskortene på (for små) 4 x 4 cm.

Felthåndbøger med dyr, polerede i diverse fotoshops, vinder frem i disse år. Jeg gætter på, at fotos er fremtiden, indtil de afløses af Apps med videoer, stemmer og biotoper, altså liveoptagelser. Har franskmændenes fotoguide så overgået klassikeren Fugle i Felten? Konkurrencen er knivskarp. Jeg foretrækker førstnævnte.

Hans Harrestrup Andersen

Birds of Central America

Andrew C. Valley & Dale Dyer. 584 sider, 260 farvetavler, 1190 udbredelseskort, paperback. Princeton University Press, 2018. ISBN: 978-0-691-13802-2. Pris: £ 31,95.

Markedet oversvømmes af nye fuglebøger, og tidligere dårligt dækkede regioner har i løbet af det seneste årti oplevet en enorm tilgang i bestemmelseslitteratur. Det gælder også Mellemamerika, hvor der nu er udgivet felthåndbøger for alle landene enkeltvis, med undtagelse af El Salvador og Guatemala. Der er tillige publiceret flere håndbøger, som dækker dele af eller hele regionen – hvoraf denne er den seneste (og ultimative?). Bogen dækker landene Belize, Guatemala, Honduras, El Salvador, Nicaragua, Costa Rica (inkl. Isla del Coco) og Panama og omhandler 1194 regelmæssigt forekommende arter. Derudover er 67 ekstreme sjældenheder eller hypotetiske arter omtalt på listeform.

Systematikken følger *Check-list of North American Birds* (supplementer op til 2017) og adskiller sig ikke fra, hvad vi er ved at have vænnet os til (med fx falke placeret tæt på papegøjer og adskilt fra egentlige rovfugle). I en række tilfælde, hvor artsgrænser for nylig er ændret, er der bagest i bogen et appendiks med taksonomiske noter. Det drejer sig især om 'splits', og flere velkendte arter skal nu findes under nye navne – fx er Three-striped Warbler blevet opdelt i Costa Rican Warbler og Tacarcuna Warbler (og folk der har været i både Costa Rica og Panama kan have fået sig en ny art).

Valley (tekst) og Dyer (akvarel) har begået et værk, som både i fysisk omfang og kvalitet overgår alle tidligere mellem-amerikanske fuglebøger. Bogen fylder omtrent det samme som den klassiske håndbog over Costa Ricas fugle (Stiles & Skutch), vejer 1,4 kg og kunne dermed synes mindre egnet til at slæbe med i felten. Men alle, der i en lang årrække besøgte Costa Rica (indtil udgivelsen af Garrigues & Dean, en mere håndterbar størrelse felthåndbog – som *Fugle i felten*), valgte dog formentlig at gøre det. Denne nye bogs kvaliteter er så åbenbare, at jeg også vil anbefale, at man tager den med i felten.

Det er i al fald evident, at bogen med sit layout er tænkt som feltbog. Der er en ret overskuelig indledning med bogens plan, fugles topografi, omtale af habitattyper mv., som kun fylder 25 sider. Hovedparten udgøres således af en 'klassisk' felthåndbog (Peterson-modellen) med plancher på højre side, tekst og udbredelseskort på venstre. Hvert opslag omhandler typisk 3-5 arter – kun undtagelsesvist to eller seks arter.

Teksten er sat med en lille (men læselig) skrifttype, så på trods af formatet er der faktisk plads til, at man får megen information om arterne. For fåtallige og sjældne arter er der en grundig gennemgang af udbredelsen land for land, med (nummererede) litteraturhenvisninger. Litteraturlisten (677 titler) får så også lov til at fylde 17 sider i slutningen af bogen. Lige det er ikke særlig typisk for en klassisk felthåndbog, men til stor glæde for dem, der vil vide mere. At de vitterligt har fået det meste med, viser medtagningen af min (spansksprogede) undersøgelse af Prinzapolka-regionens fugleliv i et lokalt nicaraguansktidsskrift. Imponerende!

Udover status og udbredelse omhandler teksten habitat, ID og en som regel ganske udførlig stemmebeskrivelse. Rækkefølgen – Status/Udbredelse – ID – Geografisk Variation – Habitat/Adfærd – Stemme – kan synes en smule mærkelig, men den må man jo bare lære sig. Udbredelseskortene er overskuelige og ret detaljerede – og når arten kun er udbredt i dele af regionen, er kortet zoomet ind, så man får flere detaljer.

De fleste feltornitologer vil nok først og fremmest bedømme en håndbog som denne på plancherne. Og det er også her,

at bogen for alvor har nyt at tilføje. Alle – og jeg mener alle! – tidligere bud på felthåndbøger over Mellemamerikas fugle har lidt under, at fugleplancherne har virket (i bedste fald) livløse og ofte endda direkte forkerte. Med Dale Dyers plancher får vi for første gang illustrationer, som gengiver såvel fjerdetaljer som fuglenes udtryk og jizz på en overbevisende måde. Ja jeg vil endda hævde, at der ikke er langt til et niveau på højde med Zetterström og Mullarney (den nye europæiske standard vi sammenligner med siden udgivelsen af *Fugle i felten*). Det er tydeligt, at kunstneren både kender fuglene og formår at gengive deres karakteristika.

På grund af bogens størrelse får illustrationerne lov til at fylde, så fine detaljer kommer med. I lighed med Zetterström og Mullarney er mange af siderne prydet af små vignetter, oftest for at vise karakteristisk adfærd, som på side 385, hvor der for både Three-wattled Bellbird, Purple-throated Fruitcrow og Bare-necked Umbrellabird vises spillende hanner. Alle karakteristiske dragter er illustreret, og for arter med stor geografisk variation er vist udsendt i forskellige dele af udbredelsesområdet (dog uden at der er gået i dybden med videnskabelige navne på racerne).

Trods mange gennembladringer er det ikke lykkedes mig at finde en eneste art, som ikke er gengivet 'rigtigt' – både når det gælder udseende og udtryk. Selv svære grupper som rovfugle, fluesnappere, antbirds, woodcreepers og vadefugle er ramt 'lige i skabet'.

Hvis jeg skulle pege på en enkelt lille svaghed ved billedmaterialet, skulle det være, at nogle af siderne er trykt en smule blegt. Der er valgt forskelligfarvede baggrunde til siderne – samme farve på alle sider kunne måske have hjulpet til et mere homogent indtryk. Jeg har kun fundet en enkelt fejl i dette imponerende værk: Udbredelseskort for Turquoise-browed og Blue-throated Motmot er byttet om. Ærgerligt, men gennemskueligt.

Efter at have svælget i bogens udsøgte illustrationer af kolibrier, motmoter, jacamarer, cotingaer, manakiner, tangarer, sangere (wood warblers) osv., kan jeg næsten ikke vente på næste gang turen går til denne fascinerende region. Mellemamerika rummer en diversitet som få andre steder på et så relativt begrænset område (12,5 % af klodens fuglearter på 0,4 % af arealet). Heraf 112 arter som er endemiske for regionen – fascinerende arter som Snowcap, Lattice-tailed Trogon, Fiery-billed Aracari, Buffy Tuftedcheek, Yellow-billed Cotinga, Three-wattled Bellbird, Silvery-throated Jay, Long-tailed Silky-Flycatcher, Wrenthrush, Nicaraguan Seed-Finch – og mange flere!

Så selv om rejsemålet måske er velkendte Costa Rica, og man i forvejen har Stiles & Skutch eller Garrigues & Dean, vil jeg absolut anbefale at anskaffe denne bog – det er lige nu (og sikkert i lang tid fremover) den bedste hjælp til feltbestemmelse i regionen, man kan købe.

Jørgen Peter Kjeldsen